

**Martin
Maršálek**

**Toulky po středočeských
trampských a sportovních
osadách**

Slavné osady

mladá fronta

Slavné osady

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.mf.cz
www.albatrosmedia.cz

MLADÁ FRONTA

Martin Maršálek

Slavné osady – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2025

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

Štěstí je volba a šetrnost k planetě také. Pokud budete chtít, aby tato kniha pomohla v životě někomu dalšímu, pošlete ji dál s **www.restorio.cz**.

Albatros Media podporuje udržitelný rozvoj, který vrací použitým věcem smysl. On-line antikvariát Restorio vaše knihy odkoupí a zaplatí vám ihned - nečekáte, až se prodají. Získané peníze si můžete nechat, nebo si vyberete charitu, kterou jimi podpoříte. V tom případě navýší Restorio částku o 20 %.

Ediční řada Osadní toulky
www.osadnitoulky.cz

Copyright © Martin Maršálek, 2025

ISBN tištěné verze 978-80-204-6511-5

ISBN e-knihy 978-80-204-6514-6 (1. zveřejnění, 2025) (ePDF)

**Martin
Maršálek**

Slavné osady

**Toulky po středočeských
trampských a sportovních
osadách**

mladá fronta

A photograph of a middle-aged man with short, grey hair and glasses, wearing a green t-shirt. He is looking slightly to the right of the camera. The background shows a rugged, rocky cliff face with some sparse vegetation and trees on the left side.

Úvodní slovo

Deset let uplynulo od vydání prvního dílu Osadních toulek, knižní řady, která mapuje vznik a začátky usazených tramských a sportovních osad. Tedy těch, které se vzdaly fenoménu „divokého“ toulavého trampingu a rozhodly se vytvořit stálé kolonie s chatami, hřišti, potlachovišti a dalšími možnostmi kolektivního vyžití.

Deset let je dost dlouhá doba na to, aby se život na osadách proměnil. A bohužel současné celospolečenské klima osadám neprospívá. Původní tramský a sportovní duch z osad mizí. Mizí nejen tradice, ale i podklady, které dříve osady pečlivě ochraňovaly. Mizí hřiště, staré sruby, boudy prkenice a kadibudky, naopak se osady plní baráky a parkovišti mastňáků, paďourů, náplav, které výrazně mění charakter osad.

Přesto existují staré osady, které se snaží svůj původní ráz zachovat a ctít tradice svých předků, a právě na taková místa bych Vás rád prostřednictvím této publikace pozval. Publikace samozřejmě není nafukovací a musí se protnout přání autora i realistický pohled nakladatele. Proto zde najdete abecedně řazený výběr 33 slavných tramských a sportovních osad ve Středočeském kraji, nejmohutnější tramské lokalitě.

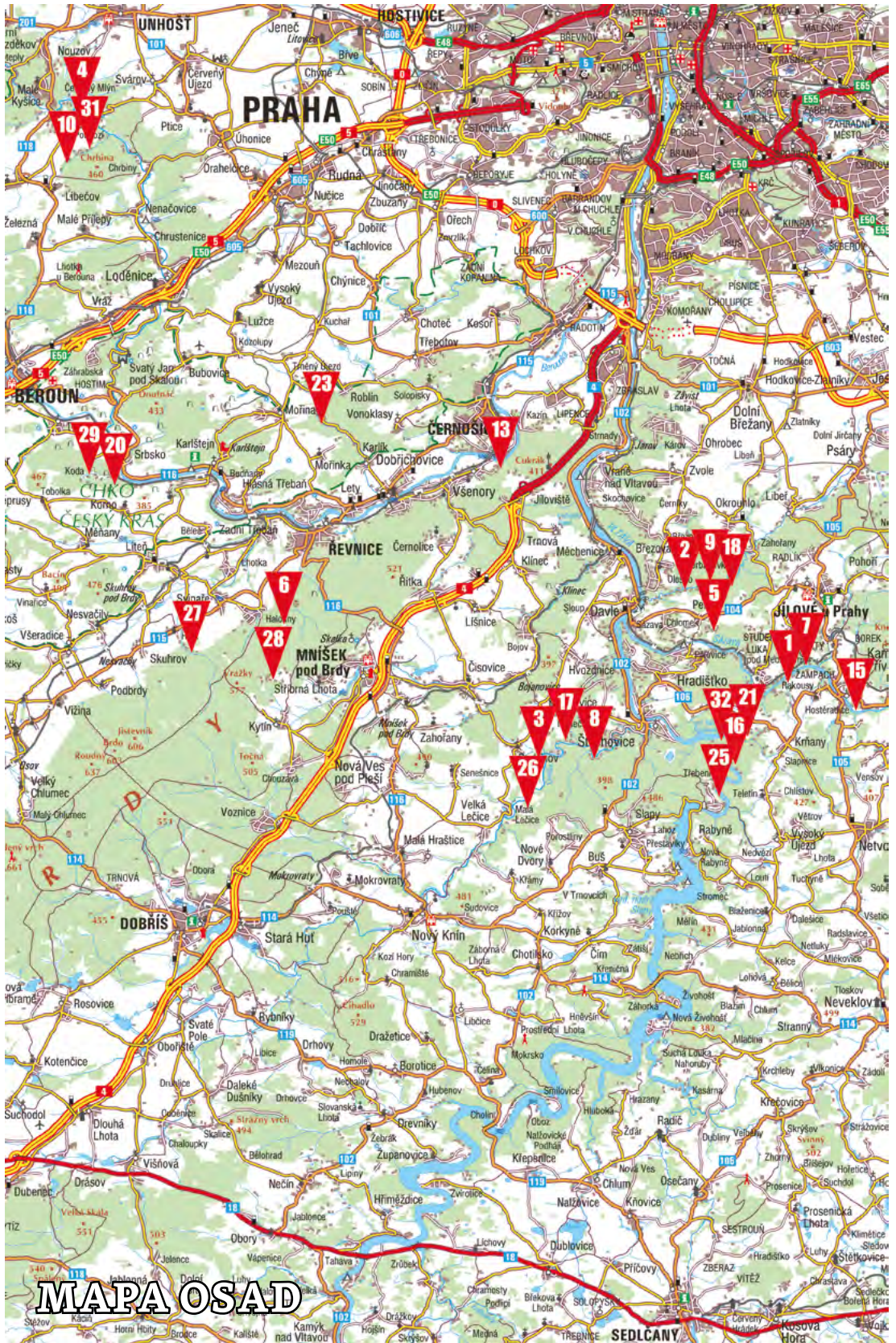
Ačkoli sám z osady pocházím a naštěstí jsem ještě zažil éru, kdy pro mladého kluka byl problém dostat se na hřiště, je příjemné si vyslechnout příběhy o generaci či půldruhé generace starších pamětníků, kteří od svých ro-

dičů znají úplně nejslavnější osadní meziválečnou dobu. Dobu, kdy se na osadu jezdilo přeplněnými lokálkami, parníky, na kolech, na kánoích, a hlavně pěšky, často nejen s proviantem, ale i stavebním materiálem na chaty. Dobu, kdy pracovní týden měl šest dní a řada trampů měla zaměstnání, které jim zajistilo jen nejnужnější obživu. Dobu, kdy každou z chat nebo hřiště stavěla celá osada. Dobu, kdy chata sloužila skutečně jen na přespání, protože osadní sportovní a kulturní život byl tak rozsáhlý, že od rána do noci se nikdo nudit nemohl. Dobu, kdy se skoro v každém provozovaném sportu pořádaly různé mezosadní závody, turnaje a dlouhodobé trampské ligy. Kdy dokonce osadní kluby byly zdatnými soupeři nejslavnějších sportovních klubů ve svazových závodech. Kdy...

Musím říci, že když jsem psal *Osadní toulky*, hodně rozhovorů s pamětníky jsem vedl k nohejbalu, kterým jako hráč (teď už bývalý), trenér, klubový i svazový funkcionář, metodik a sportovní novinář mám protkanou velkou část života. Nicméně dnes mě mrzí, že jsem nevytěžil pamětníky, se kterými jsem vedl dříve rozhovory, a kteří dnes už bohužel nežijí, výrazně obsáhleji. Čas je prostě nepřítel každého badatele. O to více jsem se zaměřil na získání dalších podkladů od osadníků (kroniky, knihy schůzí, platby, vzpomínky pamětníků, fotoalba), podkladů z trampských rubrik deníků a časopisů, specializovaných trampských časopisů, publikací o trampingu, archivů obcí, měst a stavebních úřadů, státních okresních archivů, regionálních muzeí. Někdy to je detektivní práce s nejistým výsledkem, na jehož konci občas bývá uplavaná kronika, shořelé nebo vyhozené fotoalbum či zemřelý člověk. A ani tady doba moc nepřeje. GDPR, neexistující seznam telefonních čísel osob a různé další překážky pro současné badatele výrazně práci ztěžují. Musím proto poděkovat všem úředníkům, kteří přimhouřili oko a umožnili mi získat cenné podklady. A samozřejmě všem osadníkům, kteří dobrou věc podpořili.

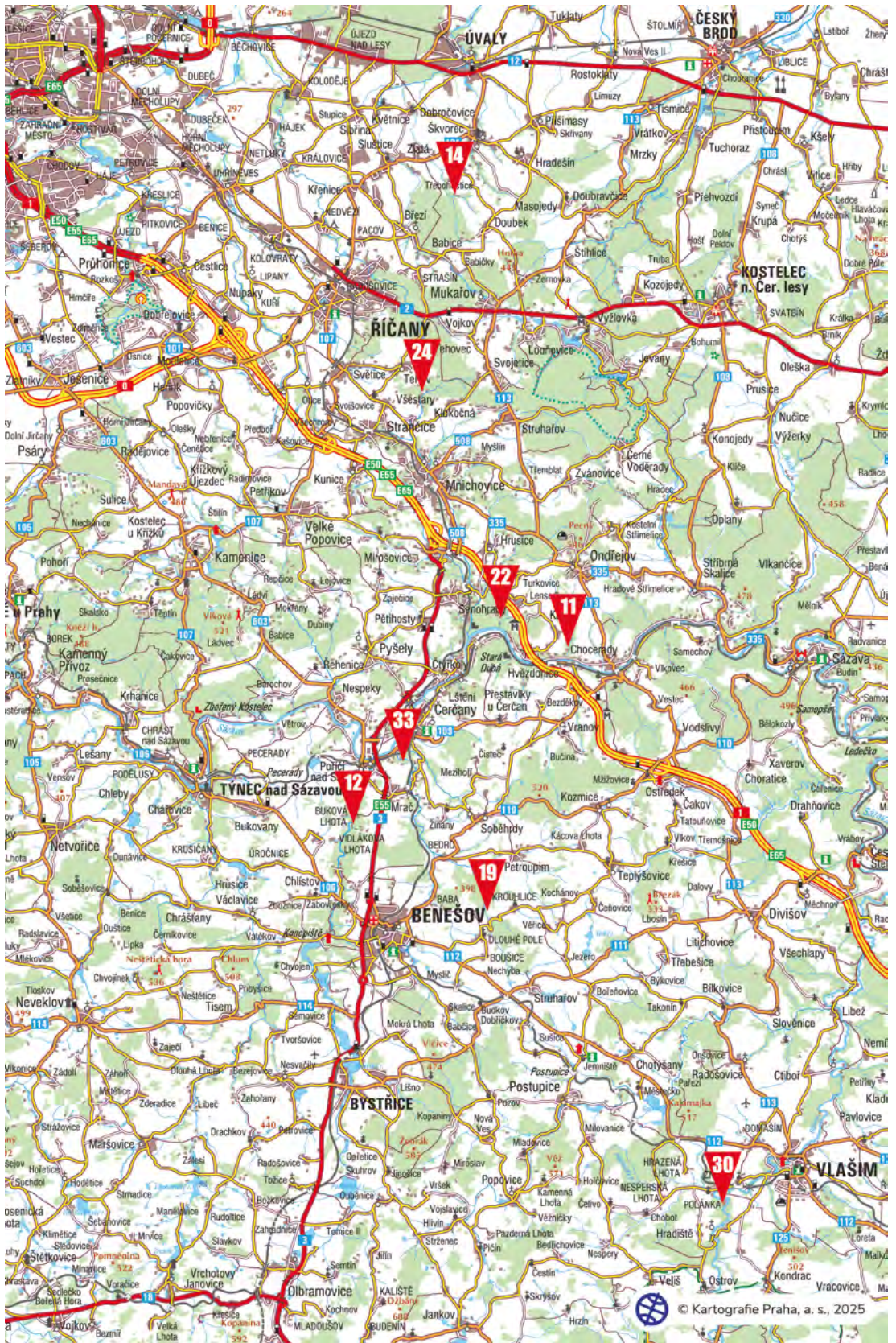
Závěrem nezbývá, než Vám popřát příjemné počtení o zlaté éře trampingu a trampských a sportovních osad. Ale rozhodně také doporučuji nezůstat jen u čtení a osobně na osady vyrazit.

MAPA OSAD

SEDLČANY

KOSOVA HORA

Osada Ajax (1)

Kudy na osadu:

Vlakem do zastávky Kamenný Přívoz (vzdálenost 5 km) nebo autobusem do zastávky Kamenný Přívoz, Hostěradice (1,5 km) nebo zastávky Krňany, Třebšín (2,5 km). GPS souřadnice osady: 49°52'00"N, 14°28'36"E.

Ačkoli Posázaví bylo už v počátcích trampingu díky Posázavskému pacifiku výborně dostupnou lokalitou, první osady vznikly v Povltaví. Na Zlaté řece a ve Zlatém kaňonu, jak trampové Sázavu a skalnatý úsek pod Kamenným Přívozem nazvali, se nejprve hojně tábořilo a od počátku 20. let i začaly stavět pevné příbytky, trampské boudy.

Jednou z nejstarších ve Zlatém kaňonu je osada Ajax. Najdeme ji pod Posázavskou stezkou, na levém říčním břehu mezi Lukami pod Medníkem a Hostěradicemi, místní částí obce Kamenný Přívoz. Jasně hranice osady tvoří Tichá skála s osadou Kadjak v horní části z pohledu toku řeky, potůček z místní osady Rakousy v dolní části a Posázavská stezka horní části z pohledu výškového. Za Posázavskou stezkou pak leží poválečná osada Stará stezka. Přes řeku se nachází osada Toronto.

Od „Pacifiku“ z Kamenného Přívozu je cesta na osadu poměrně dlouhá, kratší je z autobusových zastávek v Hostěradicích nebo Třebšíně. Fajnšmekři v teplejším období využijí vlakovou zastávku Luka pod Medníkem a po příchodu na osadu Toronto, sejít k řece a přebrodění také dorazí k cíli.

U zrodu osady stáli pražští trampové, kteří nejprve navštěvovali lokalitu se stany. Nejstarší chaty nalezneme u cestičky, na rozmezí pobřežní louky a stráně. V dolní části osady patří k zakladatelským chaty Karla Kopřivy, Antonína

Tuttera a Ladislava Nachtmana (stavěna 1926) a chata Františka Vacína (1926). V roce 1926 sem přišla i parta dalších pražských stanařů a sportovců z Podolí a Nuslí, která od roku 1924 vystupovala jako osada Ajax. Patřili k nim Karel Vavřík, Stanislav Formánek, Karel Dokoupil,

Karel Šplíchal, František Daněk, Bohouš Valášek, Karel Nebeský, Majer, František Kašpar. Roku 1927 si osadníci spolu s Karlem Kopřivou vybudovali nad cestičkou první chatu – Starý Ajax. Ještě ve stejném roce byly nad loukou stavěny i chaty Františka Kašpara, Adolfa Fiedlera a chata Frigiderka (od 1935 Jaroslav Kalbáč). Do roku 1930 chaty Jaroslava Pelzbauera, Miroslava Žitníka, Karla Šedy, Karla Šplíchala. Roku 1931 vyrostla vedle Starého Ajaxu nová osadní chata (roku 1946 vyhořela a na jejím místě byla postavena nová). Další chatu stavěli Rudolf Ejem, Václav Kučera, Josef Lněnička a Václav Hartmann. Do roku 1940 stálo na osadě 14 chat.

Mezi další osadníky z 30. let patřili Rudolf Žitník, Miroslav Žitník, Jindřich Štípek, Daniel Musil, Antonín Ejem, Vladimír Moláček, Oldřich Janáš, Vlasta Janášová, Jaroslav Mitiska, Jaroslav Kraus, Jindřich Štípek, Vladislav Němec, Josef Polívka, Stanislav Sluníčko, Vojtěch Novák. Za německé okupace byla osada v roce 1942 vyklizena a většina chat stržena na podezdívky. Po válce si osadníci na nich vystavěli nové chaty, ale některé z nich nestojí na původním místě.

Dvě volejbalová hřiště na břehu řeky pocházela z let 1931-32. Vzhledem k poloze však byla ničena povodněmi, proto docházelo k četným úpravám a někdy zůstalo v provozu pouze jedno. Horní hřiště zaniklo za 2. světové války, obnoveno a posunuto bylo roku 1983. Spodní hřiště fungovalo do roku 2002, kdy obě hřiště zcela zničila povodeň.

Pro cestu z osady můžeme zvolit kteroukoli z uvedených příchozích cest.

Slavné chaty osady:

Starý Ajax – EČ 015, Osadní chata – 013, chata Ladislava Nachtmana – 07, chata Karla Šplíchala – 06, chata Františka Vacína – 08, Frigiderka – 019, chata Rudolfa Žitníka – 09, chata Karla Šedy – 014, chata Františka Kašpara – 017, chata Jaroslava Pelzbauera – 021.

U chaty Starý Ajax (1927)

Stavba chaty Starý Ajax (1927)

Na osadě (1928)

Osadníci u Starého Ajaxu (1928)

Budování základů chaty Starý Ajax (1927)

Chata Nový Ajax (1930)

V osadní chatě (1931)

Osadníci se baví (1931)

Stavba osadní chaty (1931)

Siesta na osadě (1929)

Volejbalové mistrovství Posázaví (1934)

Hokej na řece (1936)

Hokejisté na turnaji v Mníšku pod Brdy (1937)

Chaty ve spodní části osady (1936)

Odvážlivci (1935)

Pohled na osadu (1933)

Při lukostřelbě (1935)

Střed osady (2015)

Chata Ladislava Nachtmana (2015)

Starý Ajax a osadní chata (2015)

Chata Antonína Ejema (2018)

PAVEL VACÍN

(*1940, syn Františka Vacína)

V roce 1925 se táta vrátil z vojny a začal s partou sportovců z Podolí jezdit na Sázavu. V lesíku na místě dnešní osady stavěli stany a tábořili. Po roce s Nachtmanem postavili dřevěné boudy. Dalším byl Rudla Žitník, ten měl větší boudu. Pak přicházely další party, hlavně sportovců. Osadníci udělali hliněné hřiště, okolo dali jako taras betony a začali hrát volejbal. Na louce se hrál fotbal. Chlapi vymysleli hru, které říkali quoc. To byla silná štangle v zemi a z určité vzdálenosti se na ni házel měděný kroužek. V Praze vymysleli tenisovou pátku z překližky a hrála se s tím na volejbalových hřištích pálkovaná. U skály se řeka rozšiřuje, a když bylo v zimě málo vody, vznikla tam hladká plocha. Každý si přinesl nádobíčko na hokej a už se hrálo. Tehdy byly mrazy, mínus dvacet nebylo nic výjimečného. Na Ajax také jezdila trampská parta, která si říkala osada Lítačka. Pěšky putovala po osadách. Na stará kolena mi toho táta navyprávěl o předválečné době dost, vždycky jsem koupil láhev vermutu a poslouchal jeho vyprávění. Po válce táta musel opravit poničenou chatu. Některé chaty byly od Němců stržené, některé byly vyhořelé nebo vykradené. Kromě hřiště na volejbal po válce chlapi postavili nad hřištěm ledolam. A ten fungoval dobře. Na druhém hřišti se hrála pálkovaná. Hřiště bylo kvalitní, protože mělo základ z balvanů a menších kamenů, které tvořily drenáž. Od mých dvanácti let už jsem hrál s chlapy a v žebříčku pálkované jsem byl třetí odzadu. Pak se zboural ledolam a hřiště zvětšilo, aby se dal hrát regulérní tenis. Rozkřiklo se to a začali jezdit další lidi, co hráli tenis. K tomu se vždycky přivezlo pár sudů piva a byla zábava. Táta mi koupil prut bambusák a chodil jsem na ryby. Strýc s tetou koupili dva týdny před měnovou reformou roku 1953 výše ve stráni podezdívku z první republiky a postavili chatu. Časem jsem si ji koupil. Jak jsem stárnul, začal jsem se starat, aby na osadě všechno fungovalo. Řadu let jsem osadě dělal šerifa. Spravoval jsem osadní chatu, byla v provozu každý víkend. Kromě posezení v kůlně byla pípa, točilo se pivo, jen to dunělo. Večer jsme až dlouho do noci s Oldou Janášem hráli na kytaru. Scházelo se tam celé údolí. Mezi novou a starou osadní chatou byl plácek a tam se hrál pingpong. Osada také pořádala minimálně dva turnaje, jeden ve volejbalu a druhý v nohejbalu.

Osada Albatros (2)

Kudy na osadu:

Vlakem do stanice Davle (vzdálenost 3 km), autobusem do zastávky Petrov, Ve Vilách (2 km) nebo do zastávky Březová-Oleško, Oleško (2 km).
GPS souřadnice osady: 49°53'47"N, 14°25'29"E.

Trampové při svých toulkách po vltavských březích velmi brzo objevili i atraktivní hluboké údolí Zahořanského potoka mezi městysem Davle a Zahořany (dnes část obce Okrouhlo). Potok překřtili na Libřici a celou lokalitu na Librajdu. Výbornou dopravní dostupnost z Prahy ještě umocnilo zřízení malé železniční zastávky Libřice v zatáčce mezi Davelským a Libřickým tunelem na trati Posázavského pacifiku.

Nejstarší osadou na toku je Albatros. Jeho zakladatelé pocházeli z Vojtěšské čtvrti pražského Nového Města a od roku 1918 působili ve vodáckém oldskautském kmeni Iroquois. Partu tvořili Josef Jelínek, Karel Kabát, František Podhorecký, Jaroslav Mestek, bratři Jaroslav a Antonín Hradečtí, Josef Krása, Karel Hokr. K pozdějším členům patřili bratři Bartůňkové, Alois Viktor, Jaroslav Řežábek, Ladislav Špaček, bratři Petkovové, Binder, Rogie, Antonín Veselý. Kromě vltavských vod osadníci od roku 1920 zajížděli Posázavským pacifikem stanovat na Sázavu. Své první tábořiště měl Albatros od roku 1921 nad Ivaní u Ratají nad Sázavou. O rok později zakoupil od místních lesníků pískařskou boudu a přenesl ji na zmíněné tábořiště. Část osady si ale udělala svůj camp o něco výše proti proudu řeky, na louce pod hradem Český Šternberk.

Zároveň osada působila na Vltavě, kde měla k dispozici velkou pramici, se kterou zajížděla do Svatojanských proudů. Cestou se osadníci zastavovali i u ústí Libřice, kde navštěvovali hostinec U Adlera. V roce 1921 už na Libřici stanovali, a to na Šenkýřově louce (dnes sídlo osady Hawai), později na Skalce a nad Ostrůvkem. Roku 1922 už poznali své dnešní působiště, na strategickém místě u soutoku Libřice a potoka, přitékajícího od Okrouhla. Tudy procházeli trampové z dalších osad z raných počátků, Spálenky, Zlatého údolí a 60. míle.

Pokud nechceme návštěvu osady spojit s dalšími osadami na povodí, a abychom nešli stejnou cestou tam i zpět, můžeme se na Albatros vydat z autobusové zastávky v Olešku. Od zastávky se vrátíme kousek po silnici zpět na Březovou, poté odbočíme dolů na cyklistickou trasu, vedoucí k rybníku Olešák a pokračujeme podél vytékajícího potůčku kolem novějších chat i osady Spálenka, až k soutoku s potokem, tekoucím ze Zlatého údolí. Podél jeho proudu vede značená turistická stezka a ta nás zavede k dalšímu soutoku. Přímo naproti už vidíme chaty Albatrosu.

První chatu Radnice vystavěli v roce 1923 Jelínek, Kabát, Podhorecký, Stanislav Vostrý, František Mandík, Antonín Hradecký, Řežábek a Hokr. Téhož roku si chatu postavili Karel Chrudimský s Karlem Bartůňkem a Ladislavem Špačkem, další pak Řežábek s Milevem Petkovem (později Josef Jelínek, Josef Krása, od 1941 Václav Havelka). Ve 20. letech ještě přibýly chaty Jaroslava Nováka (1926) a Feryka, o něco později i chata Karla a Václava Kabátových, chata Josefa Trnky a chata Antonína Hanzlíka.

K dalším osadníkům patřili František Jelínek, Václav Kabát, Slávek Kabát, Rubeš, Jílek, Klejna, Ladislav Špaček, Jaroslav Strudl, František Kukla, Ladislav Černý, Rudolf Müller. Pod soutokem potoků naproti osadě fungovala do 60. let Svobodova kantýna. Volejbalové hřiště na osadě vzniklo s výstavbou prvních chat. Na osadě roku 1936 vyrostla i kuželna, za 2. světové války ale zanikla.

Zpáteční cesta z osady vede po značené turistické trase podél proudu Libřice k bývalé vlakové zastávce a podél Vltavy do Davle, kde je k dispozici vlak i přes řeku autobus.

Slavné chaty osady:

Radnice – EČ 0833, chata Ladislava Špačka, Karla Bartůňka, Karla Chrudimského – 0834, chata Jaroslava Řežábka, Mileva Petkova – 0836, chata Jaroslava Nováka – 0835, chata Josefa Trnky – 0837.

Cesta na osadu (20. léta)

Na oslavě u chaty 60. míle (20. léta)

Osadníci (20. léta)

Zakladatelé osady (1918)

Osadní louka ještě bez chat (cca 1922)

U chaty na Ivani (1922)

Tábořiště osady
v Českém Šternberku (1922)

Stavba chaty Radnice (1923)

Vyjížďka po Vltavě (cca 1922)

Stavba osadní chaty na Ivani (1922)

Nástup účastníků sportovního mítinku na Albatrosu (1927)

Na osadě (cca 1925)

Volejbal na osadě (30. léta)

Osadní slavnost v restauraci
U Němečků v Praze (30. léta)

Trampeská olympiáda na Albatrosu (1929)

Lyžařský závod na osadě (30. léta)

První tři chaty na osadě (1925)

V osadní chatě (2018)

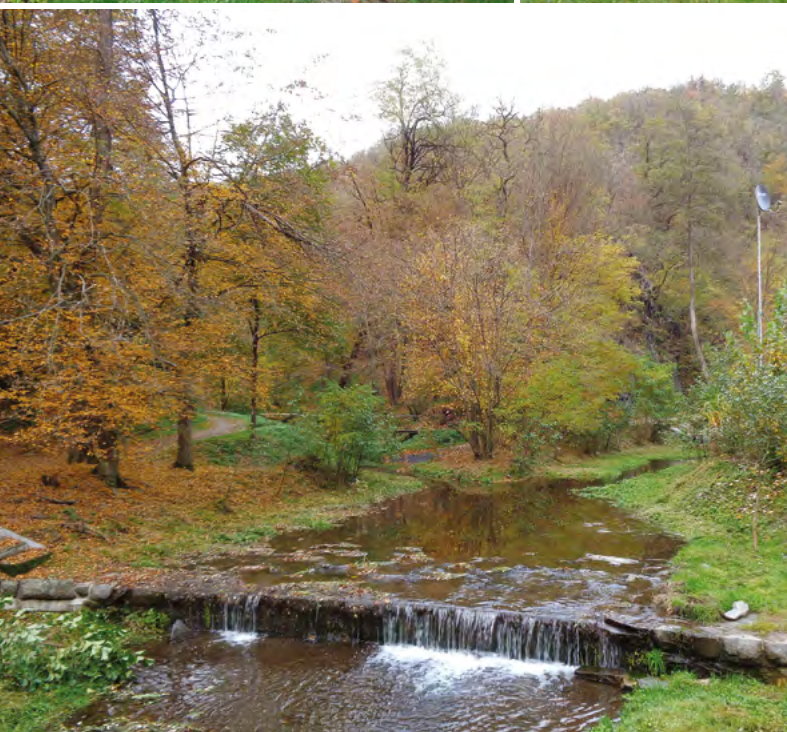
Chata Jaroslava Nováka (2019)

Chata Radnice (2019)

Centrum osady s hřištěm (2020)

OLGA VOBOŘILOVÁ

(*1953, vnučka Jaroslava Řežábka)

Děda, který byl z party zakladatelů, toho moc nevyprávěl. Spíše babička Berta, která původně měla za manžela Frantu Kuklu z 60. míle. Když ovdověli, tak se vzali. Na začátku byla parta kluků, což byli vodní skauti s velkou pramicí, kteří od vody vyráželi do údolí pod stany. Pak si postavili první chaty na pozemku, který pronajal původní šerif Pepa Jelínek. Ty byly společné a když se někdo z kluků oženil, tak si postavil další. Byli to všechno velcí sportovci a výletníci, na osadě se ve 20. letech konaly i tramské olympiády. Jsme malá osada a moc dětí nás tady nebylo. O to více jsme se družili s dětmi z jiných osad. Na hřišti se hrál volejbal a pravidelně sem chodili z jiných osad. Táta v pět hodin odpoledne zavelel nástup na hřiště a muselo se hrát. Nohejbal přišel až s mladší generací. A osadníci chodili hrát volejbal a později nohejbal na Orlík a na Hawai. Kdysi byl na osadě kuželník, ale pak byl zbouřán a na jeho místě je chata. Naproti osadě fungovala kantýna, měla tam prodejnu i výčep. Vždycky tam ráno stála fronta na čerstvé housky a na mléko. V 60. letech ale kantýna skončila. Když už jsem byla o něco starší, chodili jsme do Davle do biografu, ale spíše do hospody. Docela nás chytil pingpong, byli jsme schopni pověsit petrolejku nad stůl a hrát obíhačku dlouho do noci. Jak jsem se vdala a měla děti, na chatě jsme bydleli od jara do podzimu. Abychom měli trochu posezení, vybudovali jsme osadní boudu. Říkáme jí pitna. Protože ve Vltavě byla studená voda, v létě se chodilo koupat nad soutok do Sázavy. Táta rybařil a někdy jsme na Sázavu jeli na pramicí. Jednou za pět let děláme na osadě výroční oheň. Už to ale není tak tramské jako dřív. Když má někdo oslavu, vymýšlíme k tomu zábavu. Ženské se třeba převlékly za barové tanečnice, jindy jako cirkus. Chlapi zase tančili balet Labutí jezero nebo dělali akvabely. V červnu jsme s osadníky z Hawaie slavili Vánoce. Ozdobili jsme jabloň, z Hawaie přišli v teplém oblečení na lyžích, na osadě jsme jim udělali kapra a bramborový salát. Vyblbli jsme se hodně. Protože osada je u vody, někdy čelí povodním. Největší přišly v roce 2002 a 2013. Při té druhé jsme v chatě měli čerstvě narozeného vnučka, museli jsme ho dát do šátku a utíkat do stráně. Poprvé voda šla i přes celou osadu.

Osada Askalona (3)

Kudy na osadu:

Vlakem do stanice Čisovice (vzdálenost 4,5 km)
nebo autobusem do zastávky Bratřínov (1,5 km).
GPS souřadnice osady: 49°50'25"N, 14°21'06"E.

Dalším trampským teritoriem při osadním putování je říčka Kocába. Kromě skautů si její tok oblíbili i trampové, kteří putovali z Prahy po vltavských březích přes Jarov a Štěchovice do Svatojánských proudů. Říčce dali název Hadí řeka. Poslední ve sledu za sebou od Štěchovic poskládaných osad na Hadí řece je Askalona. Svůj název nese podle perské pevnosti Ascalon (Aškelon, dnes v Izraeli). Samotná osada vznikla sloučením čtyř

dílčích osad, Tanganiky, Zlaté záře, Jitřního svitu, Askalony a osadníků z několika dalších starých chat.

Po skautech do míst pod obcí Bratřínov, poblíž soutoku Bratřínovského potoka s Kocábou, začali přicházet i trampové a sportovci. První trampové tábořili ve 20. letech, kdy zde ještě žádné chaty nebyly, na loukách u řeky. V této lokalitě byla jejich oblíbená místa Na Směrech a u níže u Fafkova (od 1930 Kühnova) mlýna. Místo Na Směrech později získalo svůj název podle zde v roce 1935 zřízeného sportovního střediska DTJ Nový směr, ležícího asi 200 metrů proti

proudu Hadí řeky od soutoku. Protože se zde sportovcům líbilo, začali uvažovat i o usídlení se ve vlastních příbytcích.

Pokud cestu na Askalonu nespojíme s návštěvou některé z přilehlých osad, je nejbližším spojením hromadné dopravy autobusová zastávka Braťřínov. Od ní nás na osadu dovede značená turistická stezka, vedoucí podél potoka. Na začátku poslední třetiny cesty mineme v místě V Loužku ústí malého potůčku, kde se proti jeho proudu nachází několik předválečných chat – mj. chata Josefa Hochmana, chata Jiřího Borovičky (1938), Darling. Ještě výše proti proudu stával Yucatan, který byl později přemístěn. Bývalo zde i volejbalové hřiště.

Od Loužku se údolí začíná otevírat, značená stezka opouští příjezdovou cestu na osadu, které se držíme, a na levé straně pod zalesněným skalním ostrohem vidíme nad cestou soubor chat, dříve tvořících osadu Jitřní svit. Čtyři z nich vyrostly v letech 1932–35. Byla to chata Jitřní svit (1932, Rudolf Častka), Old Faithful (1932, Miroslav Pechar), chata Rudolfa Častky (1933) a chata Adolfa Šedivého (v 70. letech po vyhoření posunuta). Novější je druhá chata Adolfa Šedivého (1938). Osadníci měli pod chatami od začátku osady k dispozici volejbalové hřiště.

Okruh Askalonou pokračuje pod skalním masivem po cestičce na louce. Na okraji svahu nad cestou stojí množství chat, vesměs ale poválečných. Ty předválečné najdeme až ke konci. Jejich řadu načíná chata Pod Balvanem (1939, od 1946 Eduard Rattay). Další čtveřice chat je z roku 1933 a vystavěla je osada Tanganika. Ta ale roku 1937 přesunula své působiště výše na Kocábu, naproti Malé Lečici, a odešla tam většina z osadníků. Chaty nově obsadili Josef Ježek (chata Nebraska), Josef Eber (od 1938 Václav Procházka), Silvestr Sobota a Jan Procházka. Do 70. let mezi chatami V. Procházky a Soboty stála ještě další chata Tanganiky (1933, Ladislav Jareš), ale shořela. Od chat bývalé Tanganiky přicházíme zpět na hlavní cestu osady a zároveň značenou

Slavné chaty osady:

Askalona – EČ 059, Old Faithful – 040, Jitřní svit – 039, chata Rudolfa Častky – 038, chata Adolfa Šedivého – 041, Pod Balvanem – 052, Nebraska – 053, chaty bývalé osady Tanganika – 054 až 057, Unkas – 070, chata Jaroslava Suchého – 061, chata Josefa Hromase – 063, chata Josefa Solara – 065, chata Rudolfa Škrouda – 060, Wahine – 068, chata Františka Nováka a Bohumila Skákala – 028.

stezku. Tady můžeme odbočit vlevo podél potůčku a stoupáme Suchým dolem. I tady občas objevíme starou chatu. Nejstarší je Františka Nováka a Bohumila Skákala (1931), k dalším z 30. let patří chaty Jana Pokorného, Karla Kříže, Josefa Čelikovského. Od potůčku odbočíme vlevo dál do stráně a narazíme na další soubor chat, které patří k osadě Askalona. Z dob 2. světové války pochází chaty Miloše Bouzka (1941) a Karla Hyšky (1943).

Po návratu zpět na hlavní osadní cestu u vyústění cestičky ze Suchého dolu stojí staré chaty Wahine (1936, od 1945 Otakar Fritz) a Kája (1936, Anna Havlenová, Marie Herynková). Za cestou jsou před námi chaty bývalé osady Zlatá zář, která se rozkládala na tzv. ostrově mezi korytem Hadí řeky a mlýnským náhonem Fafkova mlýna. Osadníky přivedl do těchto míst Ladislav Modrý. Za hlavní cestou narazíme z chat Zlaté záře, stavěných kolem roku 1935, mj. na Unkas (1937, Adolf Zeibrdlich), chatu Karla Trnky a Jaroslava Suchého, dvojchatu Josefa Hromase a Aloise Řežábka, chatu Josefa Solara, chatu Rudolfa Škrouda, chatu Karla Dvořáka. Minimálně tři chaty z 30. let padly za obět povodním, byly to mimo jiné chaty Oldřicha Solara (1934), Jiřího Slavíka a Jiřího Fišera (1935). Od roku 1943 už zde nestojí ani chata Ladislava Modrého. Mezi další předválečné osadníky Zlaté záře patřili bratři Miloslav a Alexander Valentinové, Jaroslav Koranda, Nikolas Jiřinec, Jan Kaplický, Ladislav Trnka. I tady před chatami sloužilo ve 30. letech volejbalové hřiště, které po vybudování nových hřišť na osadě Askalona zaniklo.

Od Zlaté záře se po hlavní cestě osady blížíme k centru sportu a zábavy osady Askalona. Vlevo za Hadí řekou spatříme původní dvojchatu osady Askalona (1937, bratři Jan a Josef Vrbenských), která se stala dominantní a během 2. světové války propojila všechny čtyři osady do jediné. U chaty bylo od počátku volejbalové hřiště, zaniklo po vybudování obou nových hřišť. O něco výše stojí chata Josefa Samuela (1938). To už po cestě přicházíme ke dvojici hřišť s osadní chatou. Ta byla s prvním hřištěm vystavěna roku 1967, druhé hřiště přibýlo o dva roky později. Protože stojí v těsné blízkosti říčky, dochází k častým poškozením povodněmi.

K osadníkům z rané éry Askalony dále patřili Alois Tremel, Stanislav Kudlík, Václav Sobota, Miroslav Hübner. Kromě sportu osadníci rádi provozovali i návštěvy hostince U Kropáčků, který od roku 1935 do 50. let fungoval u ústí Bratřínovského potoka. Též zašli i do bratřínovské hospody U Holinků. Zpět z osady můžeme na autobus až do Štěchovic vyrazit shodnou cestou s tou příchozí z Bratřínova, pokud máme více času, je možné sejít po výrazně delší, ale pohodlné cestě podél Kocáby.

Budoucí osadníci ve Vraném (1930)

Chaty a hřiště Jitřního svitu (cca 1935)

Před chatou Josefa Samuela (1939)

Na vodě před chatou Askalona (1939)

Stavba prvních chat Jitřního svitu (1932)

Odchod ze střediska DTJ Nový Směr (1936)

Chaty osady Tanganika (1933)

Budoucí osadníci ve Skochovicích (1932)

Chata Václava Procházky (cca 1939)

Lukostřelba u chaty Askalona (1939)

Osadnice u hřiště (1939)

Zlatá zář (1945)

Ledová dřeniče u chaty Askalona (1941)

Středisko DTJ Nový Směr (1936)

Volejbal u chaty Askalona (1939)

Zima na osadě (1940)

Chata Nebraska (2022)

Nejstarší chaty Jitřního svitu (2014)

Chaty na Zlaté záři (2014)

Osadní chata a hřiště (2024)

Pohled na osadu (2024)

Pomníček (2022)

MIROSLAV FRITZ

(*1945, vnuk Otakara Fritze)

Děda Otakar koupil na Askaloně chatu. Jezdilo se vlakem do Čisovic a pak pěšky přes kopec, s petrolejem a zásobami s sebou. Na osadě nás bylo nejméně třicet dětí. Válčili jsme mezi sebou, házeli po sobě kameny, prostě samá lumpárna. Když nám bylo dvanáct, hráli jsme nohejbal na Zlaté záři. Staří ale nohejbal neuměli, my to odkoukali od osady Čuncí huba, která sem jezdila. Na osadě fungovalo i koupaliště pod dnešní Šimáčkovou chatou, byla tam dvoumetrová hloubka. Na klacek se v Kocábě chytaly ryby. Chvilku jsme se bavili u vody, chvilku byli na skále. Jednou bratranec vylezl na skálu a museli pro něho, protože nemohl dolů. Na chatu se jezdilo občas i zimě, všude byla krásná příroda a klid. Vzpomínám, jak někdy byly na louce ledové kry až do května. Nebo když se jednou dohrál turnaj, přišel slejvák a než se všichni oblékli, dorazila povodeň. Na hřišti po opadnutí vody zel čtyři metry hluboký kráter, jak od bomby. Hřiště na Zlaté záři zaniklo a chodilo se na volejbal k Vrbenským. Pak se tam staří mezi sebou nepohodli a udělalo se nové hřiště. I to bylo hodně vytížené, postavila se osadka a brzy i druhé hřiště. Na hřištích se hrálo už třeba od osmi ráno. Hodně se v té době na louce hrál fotbal, klidně nastoupilo patnáct na patnáct hráčů. Rozjela se trampská liga volejbalu a nohejbalu. Sport na osadě vydržel do dneška, a kromě běžného hraní se pořádají nohejbalové a volejbalové turnaje. Do hospody se chodilo ke Kropáčkům na osadě nebo do Bratřínova k Holinkům. Holinka to má dobře postavené, protože večer se jde zpátky pořád z kopce. Na osadě nikdy nebyla zavedena elektrika. Když jsme o ní přece jen žádali, nějaký úředník nám řekl, že osada je skanzen a že to nejde. Chaty už se také proměnily. Tenkrát se v sobotu odpoledne přišlo na osadu a šlo se rovnou na hřiště. Pak opláchnout v Kocábě a hurá do hospody. V neděli ráno na hřiště a ve čtyři jel z Čisovic vlak do Prahy. Takže nebyl čas něco dělat s chatou. Dodržujeme stále osadní tradice. Máme speciální oslavu Velikonoc. Koledovat chodí pouze dospělí v neděli, aby mohli jásat. Ti, co jsou čerstvě dospělí, jdou koledovat jako prvňáčci. A po koledě jsou hozeni do Kocáby. Když pořádáme na konci sezóny losovaný turnaj nohejbalu, všichni hráči po turnaji dostanou panáka. Poslední tým je prohlášen osadním Heřmánkem. Dostanou plecháček a do něho heřmánek, který musí vypít.

JANA CIBOCHOVÁ

(*1947, dcera Jana Vrbenského)

Nad osadou bylo na Směrech středisko DTJ a tam otec s dalšími jezdil. S bratrem si postavili dvojchatu Askalona níže na pravém břehu Kocáby. To už tam kolem louky stály chaty dalších osad, Tanganiky, Zlaté záře a Jitřního svitu. U Askalony bylo volejbalové hřiště, na smrku empire a postupně se tam natáhla spousta lidí. Jak se ale udělala nová hřiště, už se to staré nepoužívalo. U chaty byl také pingpongový stůl a tam se scházelo plno dětí. Poblíž chaty byla zakotvená loďka, se kterou se jezdilo po Kocábě. Tehdy v ní bylo více vody. Pod Samuelovou chatou se dala do vody skákat i šipka. U naší chaty pro nás dospělí pořádali akce, divadélko, šibřinky, maškarní, malovaly se obrazy... Na obědy se chodilo do hospody ke Kropáčkům, bývaly tam i zábavy. Když byla postavena osadní chata, začalo se scházet tam. Pořádaly se oslavy, hrálo na kytary i další nástroje. Na hřištích se něco dělo pořád. Bylo nás hodně a museli jsme se střídát. Kromě volejbalu se hrával i tenis.

MIROSLAV HYŠKA

(*1939, syn Karla Hyšky)

Naši jezdili do Bratřínova a začali na Askaloně stavět v roce 1943 chatu. Za války byl klid, jen kolem chat jezdila pravidelná německá hlídka. Viděli jsme na nebi i letecký souboj. Když přijeli Rusové, na Směrech si postavili stlučené chatičky se střechou z kůry. Na Jitřním svitu měli hřiště, spíše takový plácek. Větší hřiště bylo na ostrově na Zlaté záři, ale hlavní sportovní dění se odehrávalo u Vrbenských. Nejdříve jsem tam chodil jen očumovat a když jsem byl větší, už jsem si volejbal zahrál. A před válkou i pár turnajů. U hřiště se dělaly táboráky, hrálo se, zpívalo. Z tátových kamarádů vzpomínám na Jareše z původní Tanganiky, nejezdil na osadu vlakem, ale autobusem do Slap a pěšky šel přes lesy. Také na Bouzka, který už tady měl chatu. Osadníci se scházeli v hospodě u Kropáčků, vzadu byl velký sál, kde se pilo, jávalo. V pozdějších letech Jindra Vrbenský občas pozval své kamarády hudebníky a u táboráku koncertovali.

Osada Batalion (4)

Kudy na osadu:

Vlakem do stanice Unhošť (vzdálenost 8 km) nebo autobusem do zastávky Unhošť, Dědkův Mlýn (2 km) nebo zastávky Chyňava, Podkozí (1 km).
GPS souřadnice osady: 50°03'16"N, 14°06'58"E.

K roky většiny divokých skautů a pozdějších prvních trampů z Prahy směřovaly především na jihozápad a jihovýchod, do povodí Vltavy, Berounky, Sázavy a jejich přítoků. Menší část z nich, zejména těch ze levé vltavské strany hlavního města, vyhledávala i místa na západ. Jasnou jejich volbou se stalo povodí říčky Loděnice, protékající lesnatou přírodou. Říčku trampové překřtili na Kačák. Hlavním centrem trampingu se od druhé poloviny 20. let minulého století stala oblast mezi Unhoští a Chyňavou u malé obce Podkozí. Kačák zde vytváří několik větších meandrů.

Magnetem pro trampy byl hostinec Josefa Skrčeného u mostu přes Kačák v Dolním Podkozí. Tady se trampové bavili a někdy i přespávali. Tak tomu bylo i v případě osady Batalion, která si za své sídlo vybrala stráň (říkalo se jí Chobot) a louku na břehu meandru Kačáku. Sem jezdily tábořit různé družiny

ny od roku 1924. V roce 1926 parta z pražského Břevnova utvořila taneční a hudební klub Břevnovská šlechta. Další rok se už začala věnovat i trampingu a vyrážela na Kačák. Nejprve k Nouzovu, k Suchému mlýnu, naproti pozdější osadě Batalion i k Dědkovu (Štěpánkovu) mlýnu. S trampováním byly spojeny i návštěvy pohostinství a v jednom z nich,

U Prošků v Podkozí, vznikl název osady Batalion, inspirovaný dobovým stejnojmenným filmem.

Část členů Batalionu (mj. Václav Zvoníček, Josef Latta) se osamostatnila a v místě pozdější restaurace u koupaliště Okrouhlík vystavěla chatu El Passo. V roce 1929 ale byla demontována při výstavbě koupaliště se zázemím a přenesena na jiné místo vysoko na stráni. Hlavní část osady přistoupila také ke stavbě, Josef Hera s dalšími v roce 1928 postavili chatu Batalion na pronajaté stráni hostinského Josefa Skrčeného.

Nejkratší cesta na osadu vede z autobusové zastávky Chyňava, Podkozí. My se ale vydáme z frekventovanější zastávky Unhošť, rozcestí Malé Kyšice. Hned od ní vede značená turistická stezka lesem až k Červenému mlýnu. Pokračujeme po turistické stezce stejnojmennou chatovou osadou podél toku Kačáku k Markovu mlýnu a brzy již zahlédneme chaty osad Starý potok a Batalion. Odbočíme ze stezky, přejdeme lávku a před námi je osadní hřiště a v jeho blízkosti nejstarší chaty osady. V letech 1928–30 vyrostly v blízkosti chaty Batalion, která sloužila jako osadní, další. Byla to chata Bohuslava Mayerhoffera, Otty a Jiřího Sýkorových (od 1939 Antonín Vaverka, poté Karel Štěpánek), chata Josefa Šurana (později František Kobík), chata Rudolfa Pokorného (od 1935 František Prchal, Josef Benátčan), chata bratří Františka a Jaroslava Kučerů a chata Josefa Vlčka (později Dalibor Košacký, Josef Pochman). O něco výše postavil chatu František Netrval (1934) a nejdále proti proudu Josef Wendlík (1942).

Staré chaty ze 30. let stojí i dál od hřiště na lesnaté stráni nad říčkou. Patří k nim chata Josefa Bláhy (1936), chata Václava Trojana (1932), Dezertěři (1932, Jaroslav Klapka, Anežka Blažejovská, od 1935 Antonín Růžička, Václav Kott, Rudolf Kilián, František Řehák, Miroslav Košík), chata Rudolfa Řepíka (1937), chata Antona Novotného (1932, poté Antonín Brousek), první

Slavné chaty osady:

Batalion – EČ 0654, chata Bohuslava Mayerhoffera – 0651, chata Josefa Šurana – 0652, chata Rudolfa Pokorného (u hřiště) – 0653, chata bratří Kučerů – 0655, chata Josefa Vlčka – 0656, chata Václava Trojana – 0660, Dezertěři – 0661, chata Antonína Brouska (první) – 0665, Malý Quebec – 0668, Velký Quebec – 0669, chata Adolfa Trojana, Josefa Kamína – 0671, chata Josefa Latty – 0672, Havrani – 0676, Wyoming – 0678, chata Jaroslava Víly, Václava Barcala – 0681.

Osada Batalion (1930)

chata Antonína Brouska (1932, poté Miroslav Vápenka), Malý Quebec (1932, František Sobotka, Čeněk Pohůnek, poté Josef a Václav Jedličkovi), Velký Quebec (1929, Jaroslav Karpíšek, Karel Veškrna), chata Adolfa Trojana a Josefa Kamína (1932), chata Josefa Latty (1930, poté Jiří Bílek), chata Josefa Jindráka a Jana Částky (1935), další chata Rudolfa Pokorného (od 1943 Karel Louda, Václav Persein), Havrani (1936, František Vitera, Antonín Voborský, Josef Hrubý, Ferdinand Studený, Josef Novák, Jiří Schleiser, Miloš Dejmek, Adolf Těšík, Miroslav Plesar), Wyoming (1930, bratři Miroslav a Jiří Krásných), chata Josefa Herverta (1933), chata Jaroslava Víly a Václava Barcala (1932), chata Karla Hinkota a Václava Tatíčka (1937).

K dalším osadníkům z předválečné éry patřili František Tureček, František Klaus, Šindelář, Neško Veselý, Josef Kroupa, Jaroslav Fiala, Antonín Vaníček, J. Tománek, Zdeněk Bayer, J. Wolf, Václav Tamchyna, Šíma. Osadní volejbalové hřiště vyrostlo do roku 1930 pod chatami Hery, Šurana a Pokorného. V 70. letech mělo být nahrazeno jiným hřištěm v horní části osady, nakonec však bylo rekonstruováno původní hřiště. Občerstvení a rozptýlení osadníci nacházeli v hostinci Na Kačáku Josefa Skrčeného v Dolním Podkozí, v Podkozí pak U Prošků nebo v Chicago baru.

Zpět z osady můžeme zvolit cestu buď do Podkozí nebo na autobusovou zastávku Unhošť, Dědkův mlýn. V obou případech musíme vystoupat přes osadu Starý potok k rozcestí nad Podkozím. K Dědkovu mlýnu pokračujeme místní komunikací přes část chatových osad Rovinka a Dědkův vrch, a poté u hřiště Dědkova vrchu sejdem dolů ke Kačáku u Dědkova mlýna. Zastávka je hned za mlýnem u mostu.

Na hřišti (30. léta)

Chata Dezertéři (30. léta)

Stavba chaty (30. léta)

Osadní chata Batalion (cca 1930)

Osadníci u Skrčeneho hostince v zimě (30. léta)

Osadníci (1937)

Stavba chaty El Passo u Okrouhlíku (1927)

Pohled na dolní část osady (cca 1932)

Volejbal na osadě (30. léta)

Volejbalový turnaj (1932)

Stavba hřiště (cca 1930)

Volejbalistky (30. léta)

Centrální část osady (cca 1930)

Zábava na osadě (30. léta)

Volejbalisté (30. léta)

Chaty Malý a Velký Quebec (2024)

Chata Dezertěři (2024)

Chata Trojana a Kamína (2024)

Chata Wyoming (2024)

Hřiště (2012)

EVA KARLÍKOVÁ

(*1945, dcera Františka Řeháka)

Táta s partou byli původně u skautů, jenže tam museli dodržovat nějaké normy, tak je to moc nebavilo. Chtěli se cítit svobodněji, začali trampovat a vyraželi z Prahy i na Batalion. Chaty tam tehdy byly malé, jedna místnost, dvě palandy a kamna. Jinak nic. Parta v roce 1935 koupila jednu z takových a jako odpadlíci od skautů ji nazvali Dezertěři. Pod Herovou chatou bylo hřiště a tam chodili hrát volejbal a později i nohejbal. Když šli na osadu, zpívali si trampské písničky. Já se na osadu dostala poprvé, když mi byl rok. Tátu poslali na vojenské cvičení do Berouna, a aby to máma měla k němu blíže, tak mě vzali do chaty. Nezažila jsem našťástí už válku. Co vím, tak na konci války tady jely tanky a jak byli vojáci unaveni, tak jeden z tanku vypadl a tank ho přejel. Od té doby se mu na hrob nosí kytičky. Jezdit na osadu nebylo jednoduché. Jeli jsme do Liboce tramvají, pak vlakem do Unhoště. Někdy jel odtud autobus, ale jen někdy. Když nejel, šli jsme až do chaty pěšky. Krám byl v Podkozí, a tam vždycky stála fronta jako blázen. Když jsem šla pro chleba, tak jsem tím strávila půl dne. Při návratu jsem si sedla nahoře ve stráni a kus chleba snědla. Vedle naší chaty byli Klatovských a ti se hodně věnovali dětem. Všechny holčičky z osady musely baletit a hrát divadlo. Měli malou chatu a holčičky tam byly na verandě pořád nastěhované. Večer jsme dělali ohýnky, ale nijak organizovaně. Do lesa se chodilo na houby a na borůvky. Protože jsem jako mladá jezdila na osadu i sama bez rodičů, z chaty se stala taková nepsaná osadní bouda. Do hospody se chodilo do Podkozí do Chicaga, tam se hrálo a zpívalo. V létě se chodilo koupat ke Skrčenému. On to měl zařízení s trampy tak, že kdo k němu chodil do hospody, platil o dost menší nájem z pozemku u chaty, než kdo tam nechodil. Já ale chodila spíše na koupaliště na Dědkas. Tam se scházely ženské z různých osad s dětmi a vydržely tam od snídaně do večere. Pak jsme zaplatily účet a šly na osady. Na chatu jsme jezdili i v zimě a sáňkovali nebo jezdili ze stráně na pytlíku. Na osadě byli úžasní lidé. Třeba můj soused, pan profesor Pirochta. On věřil na převtělení duší. Jednou přišel pěšky z Petřín a povídá mi, že si zapomněl ocet. Já mu ho nabídla, ale on že ne a šel zpátky pěšky do Prahy a pak se vrátil i s octem.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy **Slavné osady**.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.